

Ewa Boksa

"Wspieranie werbalnego rozwoju dziecka w oparciu o eksperymenty językowe, tropy stylistyczne i dobrą literaturę: ćwiczenia terapeutyczne", Agnieszka Wypych, Gdańsk 2008 : [recenzja]

Studia Pedagogiczne. Problemy Społeczne, Edukacyjne i Artystyczne 20, 309-312

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Agnieszka Wypych, *Wspieranie werbalnego rozwoju dziecka w oparciu o eksperymenty językowe, tropy stylistyczne i dobrą literaturę. Ćwiczenia terapeutyczne*, Harmonia, Gdańsk 2008, ss. 84

W edukacji ucznia dyslektycznego warto zastanowić się nad metodami oraz technikami terapeutycznymi wspomagającymi proces nabywania wiedzy językowej przez dziecko. Patrząc na dysleksję jako na zjawisko o charakterze językowym związane z niewłaściwym przetwarzaniem fonologicznym, niedostatecznym opanowaniem składniowego systemu języka, ubogim zasobem słownictwa, nieumiejętnością budowania dłuższych wypowiedzi ustnych i pisemnych¹, należy uznać, że droga oddziaływań terapeutycznych wiedzie przez język. W takie rozumienie dysleksji wpisuje się również publikacja Agnieszki Wypych.

Podstawowe założenie ćwiczeń proponowanych dzieciom dyslektycznym w publikacji *Wspieranie werbalnego rozwoju dziecka w oparciu o eksperymenty językowe, tropy stylistyczne i dobrą literaturę* dotyczy czytania, tworzenia tekstów oraz rozwiązywania różnych zadań językowych poprzez pomysł literacki i zabawę.

Przedstawione ćwiczenia – zgodnie z zamiarem autorki – ułożone są według klucza litera – wyraz – tekst. Klucz ten jest oparty na psycholingwistycznych teoriach rozwoju językowego, według których dziecko po opanowaniu języka mówionego przechodzi na wyższy poziom komunikowania się: poznaje litery jako znaki graficzne głosek, uświadamia sobie budowę wyrazu i zdań. Następnie tworzy wielozdaniowe komunikaty i teksty o różnej funkcji. Autorka wskazuje, że kluczem do dysleksji jest literatura, koncept artystyczny, zagadki i tropy literackie.

Zapoznając się z częścią teoretyczną książki, uwidacznia się troska autorki o zatracenie przez dzieci radości czytania. Współczesność nstawiona na szybkie, powierzchowne zdobywanie informacji prowadzi

¹ G. Krasowicz, *Język, czytanie, dysleksja*, Antoni Dudek, Lublin 1997.

młodego i dorosłego czytelnika do ubóstwa emocjonalnego. W dzisiejszych tekstach dominuje funkcja informacyjna, a na plan schodzi funkcja emotywna i poetycka. Te dwie ostatnie funkcje mają wpływ na kształtowanie się osobowości i emocji odbiorcy dzieła pisanego, wpływają również na jego aspekt intelektualny.

Czytając wstęp omawianej publikacji, nasuwa się refleksja, że podczas lekcji języka polskiego ćwiczenie (żeby nie napisać dobitniej: trenowanie) techniki czytania ze zrozumieniem jest często pozorne. Nawiązuje do tych przemyśleń artykuł „Przymus kulturowy” a lektura tekstów w szkole podstawowej Anieli Książek-Szczepanikowej². Autorka w swoich badaniach udowadnia tezę, że pod wpływem wynalazków technicznych nastąpiły zmiany w postrzeganiu dziecka. Obraz, u podstaw kształtującej się kultury audiowizualnej, podobnie jak dźwięk, dominuje nad przekazem w postaci druku. Spowodowało to utrwalenie się u dziecka percepcji audiowizualnej, a nawet elektronicznej. Zmiany te zahamowały u niektórych dzieci proces przejścia od myślenia konkretno-wyobraźniowego do abstrakcyjnego. Tacy uczniowie, czytając, poznają treść utworu dosłownie, nie dostrzegają głębszych płaszczyzn interpretacyjnych, nie utożsamiają się z bohaterem. Metoda twórczej aktywności, którą proponuje w omawianej książce A. Wypych, ma za zadanie rozwinąć u dziecka umiejętność właściwego odczytywania znaczeń tekstów.

Wербalne wspieranie rozwoju dziecka odbywa się poprzez wykonanie twórczych zadań zamieszczonych w części praktycznej o dość intrygujących tytułach, np. „Krętowce i smaszałyki”, „Tramomor”, „Hieroglify”.

Każde z ćwiczeń zawartych w publikacji może stanowić bazę do dalszych zabaw językowo-literackich. Stanowi ramę do zmiany materiału werbalnego i wprowadzania tego samego ćwiczenia przy innym, trudniejszym materiale słownym. Ćwiczenia można przeprowadzić w ciągu jednego godzinnego spotkania terapeutycznego. Warto je połączyć z plastycznymi i ruchowymi formami aktywności dziecka, tym samym oddziałując polisensorycznie na proces uczenia się.

Autorka *Wербalnego wspierania rozwoju dziecka* sprzeciwia się biernemu odbiorowi słowa pisanego przez dzieci. Terapia przyjmuje charakter zabawy. Dziecko jest często autorem tekstów. Ma odnajdywać przyjemność w pisaniu

² A. Książek-Szczepanikowa, „Przymus kulturowy” a lektura tekstów w szkole podstawowej, w: *Zaburzenia komunikacji językowej*, red. A. Maciejewska, Wyd. Akademia Podlaska, Siedlce 2010.

wierszy, opowiadań, rymowanek, powinno bawić się słowami, wykorzystywać ich budowę i niezwykle brzmienie.

Należy zaznaczyć, że metoda proponowana przez autorkę nie jest nowa. Na twórcze zabawy językowe pomocne w kształtowaniu kompetencji językowej uczniów dyslektycznych zwracały uwagę G. Krasowicz-Kupis, M. Bogdanowicz, J. Dyrda, E. Boksa³.

Plusem jest jednak to, że ćwiczenia zaproponowane przez A. Wypych są ciekawe, inspirujące dla dzieci i samego terapeuty. Książka jest w zasadzie planem terapii z gotowymi wzorami zabaw i ćwiczeń językowych. I choćby z tego powodu, warto po nią sięgnąć.

Opanowanie umiejętności czytania na wielu poziomach recepcji tekstu reguluje w sensie fizycznym, społecznym oraz psychologicznym życie ludzkie, w tym egzystencję szkolną ucznia z dysleksją. Poziom opanowania wyżej wymienionej umiejętności wiąże się nie tylko ze sprawnością językową, ale sprawnością wszelkich mechanizmów percepcyjno-emocjonalno-psychologicznych, warunkujących ludzkie działanie w ogóle. Dlatego też metodyka pracy z uczniem dyslektycznym powinna zostać wzbogacona o różnorakie metody i pomysły terapeutyczne pokazujące dziecku dyslektycznemu różnorodność dróg i sposobów uczenia się oraz poznawania samego siebie poprzez kontakt z literaturą.

Ewa Boksa (Kielce)

BIBLIOGRAFIA:

- Boksa E. (red.), 2011, *Praca z uczniem z dysleksją na lekcjach języka polskiego*, Wyd. Raabe, Warszawa.
- Boksa E., Zbróg P., 2000–2010, *Przygoda z czytaniem. Podręczniki do kształcenia kulturalno-literackiego dla klas IV–VI szkoły podstawowej*, Wydawnictwo MAC Edukacja, Kielce.
- Borkowska A. R., 2006, *Neuropsychologiczne podłoże trudności w czytaniu i pisaniu*, w: *Dysleksja rozwojowa-perspektywa psychologiczna*, red. G. Krasowicz-Kupis, Harmonia, Gdańsk.

³ G. Krasowicz, *Język, czytanie, dysleksja*, Lublin; M. Bogdanowicz, A. Adryjanek, *Uczeń z dysleksją w szkole. Poradnik nie tylko dla polonistów*, Gdynia 2004; J. Dyrda, *Style uczenia się dzieci dyslektycznych a wymagania poznawcze szkoły*, Gdańsk 2004; E. Boksa, P. Zbróg, *Przygoda z czytaniem. Podręczniki do kształcenia kulturalno-literackiego dla klas IV–VI szkoły podstawowej*, Kielce 2000–2010; E. Boksa (red.), *Praca z uczniem z dysleksją na lekcjach języka polskiego*, Wyd. Raabe, Warszawa 2011.

- Borkowska A., 1997, *Analiza dyskursu narracyjnego u dzieci z dysleksją rozwojową*, Wydawnictwo UMCS, Lublin.
- Bogdanowicz M., Adryjanek A., 2004, *Uczeń z dysleksją w szkole. Poradnik nie tylko dla polonistów*, Harmonia, Gdynia.
- Dyrda J., 2004, *Style uczenia się dzieci dyslektycznych a wymagania poznawcze szkoły*, Wydawnictwo UG, Gdańsk.
- Krasowicz G., 1997, *Język, czytanie, dysleksja*, Antoni Dudek, Lublin.
- Książek-Szczepanikowa A., 2010, „Przymus kulturowy” a lektura tekstów w szkole podstawowej, w: *Zaburzenia komunikacji językowej*, red. A. Maciejewska, Wyd. Akademia Podlaska, Siedlce.